

12.06.2018

Kansallisarkisto
PL 258
00171 HELSINKI

Viite

Asia **Opetus- ja kulttuuriministeriön tilinpäätöskannanotto
Kansallisarkiston vuoden 2017 toiminnasta**

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tänään päättänyt valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisesta tilinpäätöskannanotosta Kansallisarkistolle.

1. Tuloksellisuus ja tulostavoitteiden toteutuminen

Kansallisarkisto on pääosin saavuttanut sille vuodeksi 2017 asetetut tulostavoitteet. Kansallisarkisto on kertomusvuonna valmistautunut erityisesti Mikkelin keskusarkiston valmistumiseen ja edistänyt hallitusohjelmassa painotettua digitalisaatiota toimialallaan ollen mukana valmistelemassa valtioneuvoston 21.6.2017 antamaa periaatepäätöstä ja sen toimeenpanoa. Periaatepäätöksen mukaan virastojen arkistoitavat aineistot digitoidaan ja säilytetään jatkossa vain sähköisesti.

Toiminnallisen tehokkuuden mittarina on käytetty arkistoaineiston hyllymetrimäärää henkilötyövuotta kohden. Tavoitetta (1 043 hm/htv) ei aivan saavutettu (toteuma 975 hm/htv), mikä Kansallisarkiston mukaan johtui määräaikaisten henkilöiden suuresta osuudesta. Kansallisarkistolle ei ole asetettu muita toiminnallisen tehokkuuden mittareita.

Toiminnan tuottavuudelle ei tulossopimuksessa asetettu määrällisiä tavoitteita, mutta Kansallisarkisto on toimintakertomuksen liitteessä esittänyt keskeisten suoritteiden tuottavuuden kolmelta viimeiseltä vuodelta. Kertomusvuonna työn tuottavuus lisääntyi kuudella alueella ja laski neljässä. Tuottavuuslaskelmissa ovat mukana määräaikaisten projektien sekä määräaikaissa palvelussuhteissa esimerkiksi harjoittelijoina ja työllistettyinä toimineiden työpanos.

Tuotosten ja laadunhallinnan osalta tavoitteisiin ei päästy viranomais- ja yksityisarkistojen kartunnassa eikä aineiston verkkokäytössä (käyntikerrat). Verkkopalveluiden asiakastytyväisyydelle asetettu tavoite ylitettiin. Myös digitalisaatioon liittyvät tavoitteet pääosin saavutettiin. Tutkijasalikäynnit vähenivät, mikä selittyy sähköisen aineiston määrän ja sähköisen asiointipalvelun kasvulla ja on Kansallisarkiston strategian mukaista.

Henkilöstövoimavarojen hallintaan ja kehittämiseen liittyen Kansallisarkisto ei saavuttanut työtyytyväisyysindeksin tavoitetta 3,7 (2016: 3,4 ja 2017: 3,4). Johtajuusindeksi laski edellisvuodesta (2016: 3,4 ja 2017: 3,25) eikä tavoitetta 3,6 saavutettu. Sairauspoissaolot vähenivät 8,5 päivään/htv (2016: 9,1), mutta tavoitetta (maks. 8 pv/htv) ei aivan saavutettu. Koulutuspäiväindeksi nousi hieman (2016: 2,0, 2017: 2,1) ja tavoite (2,0 työpäivää/htv) ylitettiin.

Kansallisarkiston toimintamenot (nettomenot) vuonna 2017 olivat 17 850 000 euroa. Vuodelle 2018 siirtyi toimintamääräraha 1 622 229 euroa, josta suuri osa on tarkoitus käyttää uuden keskusarkiston muutto- ja kalustekuluihin.

Kansallisarkiston tilinpäätös sisältää maksullisen palvelutoiminnan laskelmat eriteltynä julkisoikeudellisten suoritteiden, liiketaloudellisesti hinnoiteltavien suoritteiden sekä erillislakiin perustuvien suoritteiden kustannusvastaavuuslaskelmiin. Erillislakien mukaisten suoritteiden tuotto nousi hieman edellisvuodesta ja oli 360 000 euroa. Suoritteet käsittävät julkisuuslain tarkoittamia jäljenteitä ja niiden etsintämaksuja. Kustannusvastaavuus nousi 36,8 %:iin (2016: 25,5 %). Tähän ryhmään kuuluu jäljennepalvelutilauksia, joiden alle puoli tuntia kestävästä etsinnöstä ei peritä maksua. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) kiinnittää vuosiyhteenvedossaan huomiota erillislakien, tässä tapauksessa julkisuuslain 34 §:n tarkoittamien suoritteiden hinnoitteluperiaatteisiin ja seuranta- ja raportointimenettelyihin.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin asianmukaisuus

Kansallisarkiston toimintakertomus ja tilinpäätös on laadittu asianmukaisesti ja niistä saa kuvan tulostavoitteiden toteutumisesta, vaikka toimintakertomuksessa on joitakin epätarkkuuksia ja ristiriitaisuuksia.

Kansallisarkiston tulee jatkossa selkeyttää maksulliseen toimintaan ja sen kannattavuuteen liittyvää tilinpäätöksen osiota siten, että siitä hahmottuu liittymät ministeriön antaman maksuasetuksen eri kohtiin.

3. Kansallisarkiston toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Kansallisarkiston keskeisiä haasteita ovat vastaaminen digitaaliseen toimintaympäristöön yleensä, valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttaminen sekä osaamisen kehittäminen ja henkilöstön työtyytyväisyyden parantaminen.

Kansallisarkiston tulee varautua tietohallintalain voimaantuloon.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus Kansallisarkiston suoritteiden maksuista (1017/2017) uudistettiin vuodelle 2018. Asetus on voimassa 31.12.2018 saakka. VTV:n mukaan Kansallisarkiston tulee yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tarkentaa Kansallisarkistoa koskevaan maksuasetukseen tiedon etsintää koskevia hinnoitteluperiaatteita (3 § 2 mom.) ja sopia seuranta- ja raportointimenettelystä, joka erottelee maksullisen ja siihen toiminnallisesti liittyvän maksuttoman toiminnan.

Kansallisarkiston liiketaloudellisen toiminnan tulee edelleen olla sellaista, että palvelut tuottavat voittoa. Mikäli viraston yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitisuus ylittää 30 %, toiminnan tulee tukea vahvasti viraston ydintoimintoja.

Ministeriö edellyttää Kansallisarkiston jatkavan määrätietoista työtä tulossopimuksessa sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi sekä tuloksellisuuden parantamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Kansallisarkiston välinen vuoden 2018 tulossopimus sisältää rajatun määrän indikaattoreita, mutta Kansallisarkiston tulee edelleen sisällyttää tilinpäätösraportointiinsa laajasti kuvaava indikaattoripatteristo, jotta viraston toiminnan kokonaisuudesta, vaikuttavuudesta, tuloksellisuudesta ja lähivuosien muutossuunnasta saadaan kattava kuva.

4. Ministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii omalta osaltaan edistämään asiakirjallisen aineiston digitoinnista ja arkistoinnista vain sähköisenä annettavan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa ja erityisesti toimeenpanon rahoituksen turvaamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen Kansallisarkiston suoritteiden maksuista Kansallisarkiston tarkoituksenmukaisen ja perustellun ehdotuksen pohjalta siten, että asetus olisi kolmivuotinen ja voimassa 1.1.2019 lähtien. Ehdotuksessa tulee olla huomioitu VTV:n em. kirjaus liittyen erillislakien mukaisiin suoritteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on perustanut vuoden 2017 aikana ministeriön yhteisen tulosohjauksen yhteistyöryhmän koordinoimaan ja kehittämään ministeriön tulosohjausta. Ministeriö varautuu siihen, että seuraavan sopimuskauden 2020-2023 sopimuksissa Kansallisarkistolle asetetut monivuotiset tulostavoitteet on johdettu hallitusohjelmasta ja ministeriön strategisista tavoitteista. Myös tavoitteiden indikaattoreita/mittareita on kehitetty yhteistyössä viraston kanssa, jotta raportointi tuloksellisuudesta olisi jatkossa entistäkin selkeämpää.

Ylijohtaja

Tapio Kosunen

Johtaja

Jorma Karhu

Tiedoksi Eduskunnan tarkastusvaliokunta
Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Erityisavustaja Heikki Kuutti Uusitalo
Erityisavustaja Daniel Sazonov
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
OKM:n osastot ja erilliset toimintayksiköt